

ügyek darabjai és így zavartalanul hozzá kezdhet a tárgyaláshoz. Akik nem jegyezték elő megjelenésüket, azok persze csak a tömegfelhívás lezajlása rendjén jutnak a referens bíróhoz, ami jogos is, mert az előjegyzett ügyek kell, hogy a többi ügyel szemben előnyben részesüljenek.

Mint hogy ily módon valószínűleg a legtöbb megjelenő alperes már előre feliratkozik a jegyzékre, előbbutóbb a tömegnap redukálni fog a szünetelő és mulasztási ítélettel végződő ügyekre. Ha a felek az előjegyzésbe felhívják a bíróság figyelmét arra, hogy egyességet óhajtanak kötni, akkor a csoportfőnök az illető darabot nem osztja be referenshez, hanem módot ad a feleknek arra, hogy az egyességet a tömegnap lezajlása előtt vagy utána, mondjuk délelőtt 11—1 óra közt kössék meg stb.

Fentiekben ideát akartunk adni arra, hogy egy kis praktikus szellemmel mikép óvhatjuk meg a bíróságot felesleges munkatöbblettől, a feleket pedig sok kellemtelenségtől és időpazarlástól.

F. P.

JOGÉLET

A **Civiljogászok Vitatársasága** ezidei előadássorozatát a társaság elnöke, *dr. Meszlény Arthur* nyitotta meg „Európa és a jogfejlődés“ című előadásával. Abból a megállapításból indult ki, hogy a jelen súlyos és hosszúságos gazdasági válság végő oka az, hogy a világ csak most fizeti meg igazán annak az árát, hogy a világháborúban négy éven át rendszeresen pusztította az értékes világ gazdasági kapcsolatokat, a legbecsesebb munkaerőt és a felgyűjtött vagyontartalékokat, miből folyólag most ily tartalék képződése még meg sem indulhatott, a munkanélküliség rémületesen nő, a szociális terhek tetemesen fokozódtak, a szétzúzott nagy államegységek helyébe lépett nagyszámú kis állam adminisztrációja lényegesen drágább és e súlyosan megnövekedett tehertertelek elbírására az individualisztikus gazdasági berendezkedés és az egyes államok gazdasági *bellum omnium contra omnes*-e nem alkalmas. A világ gazdaságban kellene tehát mindenekelőtt rendet és békét teremteni és megalkotni azt a kódexet, amely meghatározza és biztosítja, hogy a nemzetközi gazdasági versenyben mit szabad és mit nem szabad tenni. A kalózkodásnak az a szabadsága, amely itt uralkodik, teszi bizonytalanná a politikai atmoszférát is, ez kárhóztatja tehetetlenségre a Népszövetséget, tartja

fegyverben a győztes államokat és azok satelleseit, kergeti a szélsőségek karjaiba a legyőzött államok éhezé-
 tömegeit és veszélyezteteti léte alapfeltételeiben Európát.
 Befelé a gazdasági őrvény szélén járó államok kényte-
 lenek a racionalizáció, a kartelképzés, a fúziók terére
 lépni s mindjobban elsajátítani az államszocializmus
 módszereit, tekintet nélkül arra, hogy minden szocialisz-
 tikus termelés drága, sűrű rezsimváltozásokkal jár és az
 államot diszkreditálja, mert leszorítja a mindennapi ér-
 dekküzdelembe, szervei elveszítik objektivitásukat és
 erősen ki vannak téve a panama vádjainak. Az érdekek,
 amelyek kockán forognak, oly hatalmas dimenziójúak,
 hogy egyes ember jellemét és tudását tényleg ember-
 fölötti próbára teszik. Ha még tavaly az előadó abban a
 hitben volt, hogy az individualisztikus-liberális gazda-
 sági rend csak ideig-óráig szorult háttérbe és hogy az
 emberek hamarosan rá fognak eszmélni arra, mennyivel
 több boldogulásnak, megelégedettségnek, érvényesülési
 lehetőségnek és haladásnak nyit az ajtót: ma már be-
 kell látnia, hogy ez a rend a maga változatlan formájá-
 ban aligha térhet vissza, mert attól már lelkiileg is túlsá-
 gosan eltávolodtunk. Az egyén boldogulása, prosperi-
 tása, jóléte ma már nem számít. Csak a tömegélet szá-
 mít. Az egyén sorsát jórészt megpecsételi az véletlen,
 ahová beleszületik, ahová sodródik. Megszűntünk a sa-
 ját szerencsénk kovácsai lenni: a hatalmak, amelyek az
 egyéni élet kis hajóját kormányozzák, messze túlnőttek
 az egyén erején. A felserdülő fiatal generáció már ehhez
 az új életfelfogáshoz idomul: ezért fatalista, kevés ambi-
 ció és tudásvágy hevíti, primitív gondolkodású, a jel-
 szókat kritika nélkül követi, de hihetetlenül igénytelen,
 túrni és nélkülözni tud, fegyelmezett és önfeláldozóan
 tud küzdeni egy kitzűzött célért. Természetesnek találja,
 hogy nem képes magát fenntartani és hogy az öreg gene-
 ráció tartsa el régi vagyonsága megmaradt roncsaiból.
 Körömszakadtig védi a saját kis szemétdombját s ölni
 tud, ha más arra szemet mer vetni. Ha kutatjuk, mit szól
 mindehhez a mélyreható átalakuláshoz a jog: azt látjuk,
 hogy mindenekelőtt nem szól semmit, hanem úgy tesz,
 mintha minden a régiben maradt volna. Csak félve, álarc
 alatt mutatkozik az új fejlődés egy-egy eleme. Ilyennek
 látja előadó az új felsőházról szóló 1926:XXII. t.-c.-et,
 amely útját egyengeti egy új, a pártparlament helyébe
 lépni hivatott népképviselő kialakulásának. A rationa-
 lizálás első lépéseként értékeli a törvénykezés egyszerű-
 sítéséről szóló 1930:XXIV. t.-c.-et, amelynek gyakorlati
 bevalásával szemben ugyan aggályokat nyilvánít. A ké-
 szülő karteltörvénytől a kifejtettek alapján azt kívánja,

hogy az ne menjen túl a legkiáltóbb visszaélések üldözésén és ne fajuljon a termelés és forgalom vexációjává. Megemlékezik még a részvényjog reformjáról, a korlátozott felelősségű társaságról szóló törvényről, a jelzálogjog reformjáról és a bolettatörvényről, mint oly jelenségekről, amelyek a gazdasági racionalizáció céljának állanak szolgálatában. Konklúziója az, hogy Európának önmagára kell eszmélnie, az igazságtalan és irracionális békeszerződéseket revideálnia kell és meg kell teremtenie a gazdasági együttműködés ama minimális biztosítékait, amelyek nélkül a maga sűrű népességével és kivitelre szorultságával el kell pusztulnia, ha a világgazdaságot nem képes olymódon megszervezni, hogy főlős gazdasági termelvényei számára újból felvevőképes piacok fejlődjenek.

„Kartell törvény és iparvisszafejlesztés“ címen a Cobden-szövetségben *Fellner Pál* folyó évi október 24-én előadást tartott, melynek gondolatmenete a következő volt:

Soha gazdasági kérdés ferdebb — mondhatni eltorzítottabb — beállításban nem szerepelt, mint a kartellkérdés, aminek oka abban keresendő, hogy politikumot csináltak ebből a tisztán közgazdasági kérdésből. Hozzájárult ehhez a gazdasági vilákrizis, amelynek folytán elmosódnak a határok a politikai és a gazdasági élet között. Politikusaink nyilvános szerepléseik alkalmával kénytelenek a gazdasági helyzetet javító rendszabályokat ígérni, amellettt bűnbakot keresni, természetesen olyat, amelynek támadása a tömegek érdekeit látszólag ne érintse. Ugyanígy járnak el a krízist legerősebben sínylő mezőgazdaság egyes exponensei is. A tömegek fogékonyak a hatásos jelszavak iránt és így született meg az az atmosféra, amely a kartellkérdés objektív tárgyalását majdnem lehetetlenné teszi.

A kartell nem egyéb, mint az egyedüli védekezési lehetőség a túltermelés folytán bekövetkező elpusztulás ellen. A kartell törvénnyel szemben támasztott aggályok két csoportba oszthatók: elvi aggályok általában minden kartell törvénnyel szemben és speciális aggályok a magyar tervszellel szemben. Az elvi aggályok arra vonatkoznak, hogy minden kartell törvény már a deliktumok ismérvei szabatos körülírásának lehetetlensége folytán is — eddig nem ismert új kockázatokat jelent a vállalkozó tőke részére, mert máról-hólnapra teljesen megváltoztathatja egy iparág értékesítési lehetőségeit, azonkívül az egyéni értelmezésnek, amely az óriási horderejű ítéletek szempontjából döntő, tág teret nyit (jó erkölcs, meg nem okolt korlátozás, kizsákmányolás, méltányosság). Ez a kockázat szükségképpen vissza fogja riasztani a vállalkozó tőkét, úgy új, vállalatok létesí-